de groene ruimte

Nader onderzoek beschermde soorten Mozartstraat 1 t/m 15 (oneven), Elst

de groene ruimte

Nader onderzoek beschermde soorten Mozartstraat 1 t/m 15 (oneven), Elst

Colofon

Titel . . . . . : Nader onderzoek beschermde soorten Mozartstraat 1 t/m 15 (oneven), Elst

Projectnummer: . . : 13488

Opdrachtgever . . . : Vivare Projecten BV
Postbus 5265
6802 EG ARNHEM

Datum . . . . . : 15 juli 2014
Status rapport . . . : Eindversie / definitief
Bestand . . . . . : 13488 - eind.wpd

Opdrachtnemer . . : De Groene Ruimte BV
Postbus 400
6700 AK Wageningen
tel. 0317-423969
dgr@dgr.nl www.dgr.nl

Handtekening voor akkoord directie,
Naam . . . . . : ir. P.A.F.M. Reijbroek
Handtekening: . . . :

Auteursrecht . . . . : De auteursrechten van dit rapport rusten bij zowel opdrachtgever als opdrachtnemer, tenzij schriftelijk anders is/wordt overeengekomen. Alleen degenen bij wie het auteursrecht rust zijn gerechtigd het rapport voor eigen gebruik te vermenigvuldigen, te verspreiden of toe te passen, alsook om het ter informatie aan derden openbaar te maken tegen onderling (= zij bij wie het auteursrecht rust) overeengekomen voorwaarden (kosten, citeren, gebruiken, wijzigen etc).

Aansprakelijkheid . : Raadpleging van en eventuele verdere handelingen met/op basis van het door De Groene Ruimte BV geleverde product vallen buiten elke verantwoordelijkheid van opdrachtgever en/of De Groene Ruimte BV.

Inhoud

1. Inleiding 3

2. Werkwijze 5

3. Resultaten 7
   3.1. Vleermuizen 7
   3.2. Overige soorten 7

4. Analyse 9

5. Conclusies en aanbevelingen 11
   5.1. Conclusies 11
   5.2. Aanbevelingen 11

Bronnen 13

Bijlagen

Bijlage 1. Waarnemingen per veldbezoek

Kaarten

Kaart 1. Resultaten vleermuizen

Plangebied (bron: Google Earth)

1. Inleiding

In opdracht van Vivare Projecten BV te Arnhem heeft De Groene Ruimte BV in juli 2013 een ecologische quickscan ingevolge de Flora- en faunawet (FF-wet) uitgevoerd voor het plangebied Mozartstraat 1 tot en met 15 (oneven) te Elst (De Groene Ruimte, 2013).
Uit de quickscan kwam naar voren dat nader onderzoek nodig was naar het gebruik van het plangebied door streng beschermde soorten vleermuizen. Om uitsluitsel te krijgen over de aanwezigheid en het type verblijfplaatsen van deze soorten is tussen september 2013 en juli 2014 nader onderzoek uitgevoerd.

Het plangebied betreft acht seniorenwoningen van één verdieping in de bebouwde kom van Elst, inclusief het omringende groen. De woningen hebben een voor- en achtertuin en ten zuidwesten van de woningen staat een bomenrij. Een uitgebreide beschrijving van het plangebied is opgenomen in het rapport van de quickscan (De Groene Ruimte, 2013).

De ingreep betreft de sloop van de woningen, gevolgd door nieuwbouw en is in het kader van de FF-wet aan te duiden als een 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

Impressie plangebied (voor- en achterzijde woningen)

2. Werkwijze

In het plangebied is gericht nader onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen. Er zijn vier veldbezoeken uitgevoerd door een ervaren ecoloog[1)] van De Groene Ruimte. De data, tijdstippen en weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

Veldbezoeken

Datum	*Tijd*	*Weersomstandigheden*		
		Temp.	*Wind*	*Bewolking*
3 september 2013	20.00u - 22.20u	24 °C	1 Bft	Helder
1 oktober 2013	19.05u - 21.15u	12 °C	2 Bft	Helder
28 mei 2014	03.25u - 05.25u	14 °C	1 Bft	Bewolkt
10 juli 2014	22.00u - 23.30u	20 °C	1-3 Bft	Half bewolkt tot noodweer

Vleermuizen zijn met behulp van een batdetector (Petterson D240x) en op zicht geïnventariseerd. Er was apparatuur (Roland Edirol R- 09HR) beschikbaar om, indien noodzakelijk, geluidsopnamen van de batdetector te maken en te analyseren met behulp van Batsound. De bebouwing is grondig geïnspecteerd, waarbij is gelet op sporen van (verblijfplaatsen van) vleermuizen, bijvoorbeeld vettige plekken of uitwerpselen. Tijdens de in- en uitvliegtijden is gelet op zwermende en in- of uitvliegende vleermuizen bij de gebouwen in het plangebied. Ook zijn foeragerende of passerende vleermuizen geïnventariseerd. De functie van het plangebied en de groenelementen is genoteerd. Hierbij zijn de inventarisatiemethodes uit het vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureau's en de Soortenstandaards van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis gevolgd (Vleermuisvakberaad, 2013, Dienst Regelingen, 2011a en Dienst Regelingen, 2011b).

1) mw. J. Snellenberg, MSc.

3. Resultaten

3.1. Vleermuizen

In de woningen is één zomer- en paarplaats van Gewone dwergvleermuis vastgesteld (zie kaart 1). De toegang tot deze verblijfplaats bevindt zich achter het boeiboord aan de zuidzijde van Mozartstraat 3, in de achtertuin van Mozartstraat 1. De vleermuis heeft hiermee toegang tot zowel het platte dak als de spouw. Waarschijnlijk maken één tot drie dieren gebruik van deze verblijfplaats.

De bomenrij maakt deel uit van een vliegroute van zowel Gewone dwergvleermuis als Ruige dwergvleermuis. Ook vormt het zuidelijke deel van de bomenrij een belangrijk deel van het foerageergebied van beide soorten.

Laatvlieger en een *Myotis*-soort (vermoedelijk Watervleermuis) zijn overvliegend waargenomen. Deze dieren hebben verder geen binding met het plangebied.

3.2. Overige soorten

Er zijn, ondanks gericht zoeken, geen sporen van Steenmarter waargenomen. Steenmarter komt mogelijk voor in of nabij het plangebied. Het dier heeft mogelijk een verblijfplaats in de omgeving, maar deze verblijfplaats zal, gezien de afwezigheid van toegangsmogelijkheden, niet in een van de woningen in het plangebied zijn.

Egel is vlak buiten het plangebied waargenomen. Hoogstwaarschijnlijk maakt het plangebied onderdeel uit van het leefgebied van Egel. Andere licht beschermde zoogdieren en amfibieën die worden verwacht zijn Haas, Bunzing, Wezel, Hermelijn, Mol, Konijn, Bosmuis, Huisspitsmuis, Gewone pad en Bruine kikker. Deze soorten zijn niet waargenomen tijdens het onderzoek, maar komen zeer waarschijnlijk wel voor in het plangebied.

Broedgevallen van Spreeuw, Heggemus, Kauw, Merel, Koolmees, Turkse tortel en andere tuinvogels worden verwacht in de tuinen en in de bomenrij.

De licht beschermde Brede wespenorchis (tabel 1) is niet waargenomen, maar komt mogelijk wild in het plangebied voor.

4. Analyse

In het plangebied is één zomer-/paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis (tabel 3, FF-wet) aanwezig. Omdat de ruimte waar de verblijfplaats zich bevindt vorstvrij blijft, kan de verblijfplaats het hele jaar door in gebruik zijn, ook in de winter. Zonder het uitvoeren van voorzorgsmaatregelen wordt deze vaste verblijfplaats door de sloop van de woningen verstoord of vernield en worden eventueel aanwezige dieren verstoord of gedood.

De bomenrij ten zuidwesten van de woningen vormt een essentiële geleidende structuur voor Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (tabel 3, FF-wet). De dieren gebruiken het als geleiding voor zowel een vliegroute als foerageergebied. Door de kap van deze bomen zal de geleidende structuur verdwijnen, waardoor het foerageergebied en de vliegroute minder functioneel worden of verdwijnen.

Het plangebied maakt mogelijk deel uit van het leefgebied van Steenmarter (tabel 2, FF-wet). Vaste verblijfplaatsen zijn niet aanwezig. De werkzaamheden hebben hooguit een kleine, tijdelijk verstorende invloed op een niet essentieel onderdeel van het leefgebied van de soort.

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen van andere streng beschermde soorten dan Gewone dwergvleermuis aanwezig.

Het plangebied maakt (mogelijk) deel uit van het leefgebied van Egel, Haas, Bunzing, Wezel, Hermelijn, Mol, Konijn, Bosmuis, Huisspitsmuis, Gewone pad en Bruine kikker (allemaal tabel 1, FF-wet). Buiten Egel zijn deze soorten niet waargenomen tijdens het onderzoek, maar ze komen waarschijnlijk wel voor in het plangebied. Zonder het uitvoeren van voorzorgsmaatregelen kan het leefgebied van de aanwezige soorten door de ingreep tijdelijk minder geschikt zijn en worden eventueel aanwezige dieren mogelijk verstoord of gedood.

Brede wespenorchis (tabel 1, FF-wet) komt mogelijk in het plangebied voor. Indien de soort in het plangebied voorkomt, wordt deze door de ingreep verstoord of vernield.

Het plangebied biedt geschikte mogelijkheden voor broedgevallen van tuinvogels (tabel vogels, FF-wet). Afhankelijk van de periode van de ingreep en de werkwijze worden zonder het nemen van voorzorgsmaatregelen mogelijk broedgevallen verstoord.

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1. Conclusies

Gewone dwergvleermuis heeft één paar- en zomerverblijfplaats in het plangebied. Zonder het uitvoeren van voorzorgsmaatregelen zal deze vaste verblijfplaats door de sloop worden vernield en eventueel aanwezige dieren worden verstoord of gedood. Dit is zonder ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet verboden. Het verkrijgen van een ontheffing is noodzakelijk om de ingreep te kunnen uitvoeren.

De bomenrij in het plangebied vormt een essentiële geleidende structuur voor Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis. De dieren gebruiken het als geleiding voor zowel een vliegroute als foerageergebied. Zonder het uitvoeren van voorzorgsmaatregelen zal deze geleidende structuur door de kap van de bomen worden vernield. Dit is zonder ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet verboden. Het verkrijgen van een ontheffing is noodzakelijk om de ingreep te kunnen uitvoeren.

Het plangebied maakt mogelijk deel uit van het leefgebied van Steenmarter. De werkzaamheden hebben hooguit een kleine, tijdelijk verstorende invloed op een niet essentieel onderdeel van het leefgebied van de soort. Voor Steenmarter zijn geen extra maatregelen noodzakelijk voor, tijdens of na de ingreep. Wel geldt de wettelijke zorgplicht, wat betekent dat onnodige verstoring dient te worden voorkomen.

Mogelijk komen er broedgevallen van tuinvogels voor. Broedgevallen zijn altijd beschermd en mogen nooit worden verstoord. Indien broedgevallen aanwezig zijn, dient te worden voorkomen dat deze door de werkzaamheden worden verstoord.

Het plangebied maakt (mogelijk) deel uit van het leefgebied van licht beschermde flora, zoogdier- en amfibiesoorten. Afhankelijk van de periode van de ingreep en de werkwijze worden zonder het nemen van voorzorgsmaatregelen (mogelijk) deze soorten verstoord. Deze licht beschermde soorten zijn algemeen vrijgesteld bij 'ruimtelijke inrichting en ontwikkeling'. Voor deze soorten zijn geen extra maatregelen noodzakelijk voor, tijdens of na de ingreep. Wel geldt de wettelijke zorgplicht, wat betekent dat onnodige verstoring dient te worden voorkomen.

5.2. Aanbevelingen

Mitigerende maatregelen en/of permanente voorzieningen voor vleermuizen zijn noodzakelijk tijdens de werkzaamheden en in de nieuwe situatie. Geadviseerd wordt om een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet, artikel 75c, aan te vragen en te verkrijgen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl, onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken) alvorens de werkzaamheden uit te voeren. Bij de aanvraag dient een projectplan te worden opgenomen, waarin onder andere maatregelen staan vermeld die worden genomen om verstoring te voorkomen.

Geadviseerd wordt om een ecologisch werkprotocol op te (laten) stellen, waarin maatregelen zijn uitgewerkt om verstoring van vleermuizen te voorkomen bij de ingreep. Vaak is dit ook een eis in de verkregen ontheffing. De maatregelen die zijn opgenomen in het projectplan kunnen als basis dienen, aangevuld met eventueel extra eisen die zijn opgenomen in de ontheffing. In het ecologisch werkprotocol wordt ook aangegeven hoe om te gaan met andere aanwezige, beschermde en niet

beschermde soorten en wordt invulling gegeven aan de zorgplicht. Uiteraard dient (aantoonbaar) volgens dit protocol te worden gewerkt.

Bronnen

De Groene Ruimte, 2013. *Quickscan Mozartstraat 1 t/m 15, Elst.* Onderzoeksrapport De Groene Ruimte, projectnr. 13482.

Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I, 2011a. *Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus).*

Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I, 2011b. *Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis (Pipistrellus nathusii).*

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, 2013. *Vleermuisprotocol 2013, 27 maart 2013*

Flora- en faunawet zoals geldend op 26 november 2013

Algemene Maatregel van Bestuur inzake art. 75 van de Flora- en faunawet (2005)

Bijlagen

Bijlage 1. Waarnemingen per veldbezoek

5 september 2013

In het gehele plangebied zijn Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er zijn geen verblijfplaatsen in het plangebied vastgesteld. In het westen van het plangebied is meerdere malen een roepend mannetje gehoord; dit dier heeft mogelijk zijn paarverblijfplaats in het plangebied. Wel zijn er veel Gewone dwergvleermuizen vliegend langs de bomenrij waargenomen; mogelijk maakt de bomenrij deel uit van een vliegroute.
Gedurende de avond zijn ook een passerende of foeragerende Ruige dwergvleermuizen en één *Myotis*-soort, waarschijnlijk Watervleermuis, waargenomen.

1 oktober 2013

Gezien de klimatologische omstandigheden tijdens het najaar van 2013 was 1 oktober nog een geschikt moment om paarverblijfplaatsen te inventariseren.

Vlak na zonsondergang is in het westen van het plangebied een overvliegende Gewone dwergvleermuis waargenomen; waarschijnlijk heeft dit dier een verblijfplaats in of nabij het plangebied. Gedurende de avond zijn nog overvliegende Gewone dwergvleermuizen, Ruige dwergvleermuizen en één *Myotis*-soort, waarschijnlijk Watervleermuis, waargenomen; deze dieren hebben echter geen binding met het plangebied.
Voornamelijk rondom het plangebied zijn ook vleermuizen waargenomen. Er zijn twee paarplaatsen van Gewone dwergvleermuis vastgesteld bij gebouwen aan de andere zijde van de Mozartstraat en één paarterritorium in het parkje bij het schoolplein.

Buiten het plangebied, op straat in het zuiden van de Mozartstraat, is een Egel waargenomen.

28 mei 2014

De hele nacht tot vlak voor zonsopkomst zijn één tot twee Ruige dwergvleermuizen en één Gewone dwergvleermuis foeragerend waargenomen bij de bomen ten zuiden van Mozartstraat 1. Verspreid over het plangebied zijn nog enkele malen Gewone dwergvleermuizen en eenmaal een Laatvlieger waargenomen. Er zijn geen invliegende dieren vastgesteld.

10 juli 2014

Vlak voor zonsondergang werd het droog na drie dagen regen en noodweer ‘s avonds. Vanaf 22.50 uur begon het weer te regenen en vanaf 23.30 uur barstte wederom noodweer los. Tussen zonsondergang en 23.30 uur zijn door het gehele plangebied, gedurende de gehele periode (ook tijdens de regen), foeragerende en passerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. De dieren vlogen met name langs de bomenrij, welke duidelijk een geleidende structuur vormde.
Er zijn geen uitvliegende dieren waargenomen, maar bij de zuidmuur van Mozartstraat 3 (in de achtertuin van Mozartstraat 1) zijn wel sporen van Gewone dwergvleermuis vastgesteld. Gewone dwergvleermuis heeft recent daar een zomerverblijfplaats gehad.

Kaarten

Legenda

- Verblijfplaats Gewone dwergvleermuis
- Vliegroute dwergvleermuis-soorten

Onderwerp: **Kaart 1. Resultaten vleermuizen**	de groene ruimte
Project: Nader onderzoek plangebied Mozartstraat, Elst	Datum: 15 juli 2014
	Projectnr.: 13488
Opdrachtgever: Vivare Projecten BV	Getekend: J. Snellenberg
	Status: Definitief
Schaal: 0 5 10 15 20 m	N